

ד"ר אבי וינרוט

עו"ד

מתוך תחרות הכתיבה התורנית

דיני פשיטת רגל והוצאה לפועל

האם מרחמים על החייב בעת הליכי הוצאה לפועל

בהליכי הוצל"פ ניצב בפנינו נושה עם חוב פסוק. לפי הדין הפסוק בפנינו חייב המחזיק בידיו את כספו של הנושה שלא כדין. לכאורה, כל מידה של רחמים על החייב יוצרת עוול כלפי הנושה, שכן היא מותירה בידי החייב כספים של הנושה, שאותם החייב מחזיק שלא כדין. במקרה זה הלים לכאורה כהווייתם דברי רבי עקיבא (בבא מציעא פ"ד, א') כי "אין

מרחמים בדין".

והנה הרב יעקב יחיאל וינברג בשו"ת שרידי אש (חלק א סימן קכ"ט) מציין: "יש פסוק מפורש בתורה (שמות כ"ב, כ"ו): כי הוא כסותה לבדו, הוא שמלתו לעורו. במה ישכב? והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני. התורה הרבתה בדברים מרעידיים את הלב, כדי לומר למלווה, שאעפ"י שמצד המשפט אינו מחויב להחזיר את המשכון שניתן לו לערבון, אבל 'במה ישכב', הרי שהזהירה התורה על הרחמנות". הרי לנו כי יש לרחם גם בהליכי הוצל"פ.

ואכן, הלכה פסוקה היא ברמב"ם (מלוה ולוה פרק ב' ה"א): "דין תורה שבזמן שיתבע המלוה את חובו, אם נמצאו ללוה נכסים מסדרים (את החייב) ונותנים לבעל חובו את השאר. ואם לא נמצא ללוה ... ילך הלוה לדרכו ואין אוסרין אותו ואין אומרים לו הבא ראייה שאתה עני ולא משביעים אותו כדרך שדנים העכו"ם, שנאמר (שמות כ"ב, כ"ד) "אם-כסף תלוה את-עמי את-העני עמך לא-תהיה לו כנושה", אלא אומרים למלוה אם אתה יודע נכסים לזה המחויב - לך ותפוס אותם". הנה כי כן, אם אין לחייב נכסים מעבר לדרוש לו לקיום סביר - אין הנושה יורד לחייו של החייב. מדוע? הלכה זו מבאר בעל הגהות מימוניות "יש רוצים לדמות לזה אדם שמקבץ צדקה מן הקהלות, שאין פורעים מזה". כלומר, כנגד האינטרס של הנושה לגבות את נשייתו ניצב האינטרס

פסח 2014 - השנה ה- 27 במלון ליאונרדו פלזה בטבריה

בין התאריכים 14-21/4/14 (7 לילות, 8 ימים)

רבנים: הרב דוד גוטליב ורב אהרון זייגלר

התוכנית המלאה כוללת:

- אירוח על ידי חנה ודוד וולס • אוירת חג • שיעורים מעניינים ע"י רבנים • תפילה ושיעור בדף יומי • מרצים אורחים • שיט בכינרת וטיולים מעניינים • אפשרות לסדר ציבורי או פרטי • אורחים מכל העולם היהודי • חנים - עיתון יומי וכניסה לספא • חטיפים ושתיה לאורך כל היום • הופעות ע"י לני סולמוון ושלוך רוק • מזנון חלבי אהה"צ

הופעות מיוחדות ושירת היום עם המוצח רפאל ביטון ומקהלת "קולות מן השמים"

לפרטים: 02-9929801 (שלוחה 2 - שלי)
david@eddiestravel.com | www.koshertravelers.com

הציבורי שלא ליטול מהחייב את בסיס קיומו בכבוד, כדי שלא להטיל אותו על כתפי הציבור.

הלכה זו ברמב"ם מעוררת לכאורה קושי חמור, כיצד ניתן להלום עקרון זה עם הכלל של (שמות כ"ג, ג') "ודל לא תהדר בריבו?" לכאורה מחייב עקרון השוויון שלא להימנע ממיצוי הדין כלפי דל, בלא לרחם עליו בעת גביית חוב ממנו. ואכן, כך לכאורה מצינו בספר החינוך מצוה ע"ט: "שלא יחמול הדיין על החלש והדל בשעת הדין אלא שידין דינו לאמיתו, לא על צד החמלה עליו, אבל ישווה בין העשיר והדל להכריחו לפרוע מה שהוא חייב, שנאמר "ודל לא תהדר בריבו"... ולשון ספרא (קדושים פ"ד, ב') שלא תאמר עני הוא זה, ואני והעשיר חייבים לפרנסו, אזכנו ונמצא מתפרנס בנקיות, תלמוד לומר לא תשא פני דל". כך יישם את הדברים כבי השופט סולברג בת"א י-מ 6050/98 באשר נ' עובדיה: "אין ניתן להתעלם ממצוקתם של הנתבעים, וזו עוד תחמיר במידה ויפוננו מן הדירה. יחד עם זאת... מצוקה כלכלית של דייר ומצבו הבריאותי אינם מהווים הגנה כנגד עתירה לפינוי. בעל הבית אינו חייב לשאת על כתפיו את פתרון בעיותיו האישיות והסוציאליות של הדייר, וחובה זו מוטלת על רשויות הציבור. לא בכדי לימדנו הכתוב: ודל לא תהדר בריבו".

יתירה מכך, לכאורה בפנינו סתירה בהלכה הפסוקה ברמב"ם עצמו, שהרי מחד פסק כאמור בה' מלווה ולווה כי יש להימנע מלנהוג בחייב כ"נושה" הרודה בו, ומאידך פסק (ה' סנהדרין פרק כ"ה"ד): "בדיני ממונות אין מרחמים על הדל, שלא תאמר עני הוא זה ובעל דינו עשיר הואיל ואני (הדיין) והעשיר חייבים לפרנסו אזכנו בדין ונמצא מתפרנס בכבוד, על זה הזהירה תורה ודל לא תהדר בריבו".

ברם, נראה כי יש הבחנה חדה בעניין זה בין קביעת הדין לבין הוצאתו

לפועל. הדין של "ודל לא תהדר בריבו" מחייב לפסוק על פי "שורת הדין" קרי ביושר, תוך התעלמות מדלותו של החייב ומזהותו. לכך מכוונים דברי הרמב"ם בה' סנהדרין וכן דבריו של ספר החינוך. לעומת זאת, משנפסק הדין ובאים ליישמו ולהוציאו לפועל - הרי שיש להתחשב באישיותו ובמצבו של החייב.

אכן, לעיתים בפנינו נושה המנצל את מידת הרחמים שלא כדין וביחס לכך התאפשר אף מאסרו של חייב "כשידוע שיש לו כדי לפרוע את החוב אלא שהוא משתמט מלעשות כן" (מ. אלון חירות הפרט בדרכי גביית חוב, 133 ואילך).

ההתחשבות בחייב גם אינה מאפשרת לחוס על ההפסד הנגרם לו אגב הליכי המימוש ובשו"ת הרשב"א (חלק א', סימן אלף קמ"ג) נפסק כי "אם לא רצה (הלווה) למכור בית עקב חוב פעוט "אין מרחמים בדין לומר היאך יוציאו את הלוה מביתו בשביל חוב מועט כזה". ברם, כאשר בפנינו מצוקת אמת ויש חשש כי הליכי ההוצל"פ יפגעו בעצם יכולת הקיום בכבוד - יש להפעיל שיקול דעת אנושי ביישום הדין.

מוקדש לע"ג אמי מורתי ה"ה דרייזל בת אסתר זיסה וינרוט ע"ה נלב"ע י' באדר תשע"ג.

האגף לתרבות תורנית
פתיח תקווה

אגף תרבות תורנית פתח תקווה מזמין:

טקס הענקת הפרס לספרות תורנית

ע"ש הרב משה מלכה זצ"ל

הזוכים בפרסים:

<p>בספרות תורנית</p> <p>הרב חגי רהנברג</p> <p>הרב דוד אדרי</p> <p>הרב חיים ללוש</p>	<p>בספרות תורנית מדעית</p> <p>פרופ' שמואל ורגון</p> <p>הרב ד"ר מאיר נזרי</p> <p>הרב מנחם פלאטו</p>
---	--

במעמד הרבנים הראשיים
לפתיח תקווה

הרב **מיכה הלוי** שליט"א

הרב **בנימין אטיאס** שליט"א

ובהשתתפות

עו"ד **איציק ברוורמן** ראש העיר

מר **בנימין דרשן** יו"ר ועדת הפרס

הטקס יתקיים בע"ה ביום שני

ה' באדר ב', תשע"ד 10.3.14 בשעה 20:15

באולם המרכז הקהילתי "עולמות"

רחוב שולזינגר, כפר גנים

קצב של עיר לב של מושבה

www.petah-tikva.muni.il

השבוע בפתח תקווה